

Sygn. akt III SW 91/93

UCHWAŁA SĄDU NAJWYŻSZEGO

z dnia 6 grudnia 1993 r.

o ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 19 września 1993 r. oraz o ważności wyboru posłów.

Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Administracyjnej,
Pracy i Ubezpieczeń Społecznych:

przewodniczący: Prezes Sądu Najwyższego — Jan Wasilewski,

sędziowie Sądu Najwyższego: Teresa Flemming-Kulesza, Józef Iwulski, Adam Józefowicz, Krzysztof Kołasiński,

Jerzy Kwaśniewski, Janusz Łętowski, Maria Mańkowska,
Waleri Masewicz, Teresa Romer, Walerian Sanetra, Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Stefania Szymańska, Maria Tyszel,
protokolant: Elżbieta Lewandowska,

z udziałem Zastępcy Prokuratora Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej Stefana Śniezki i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej Andrzeja Zolla, na posiedzeniu

jawnym w dniu 6 grudnia 1993 r. rozpoznał sprawę ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej oraz ważności wyboru posłów.

Na podstawie sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 6 października 1993 r. z wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej oraz postanowień wydanych przez Sąd Najwyższy w wyniku rozpoznania 81 protestów, a także po wysłuchaniu Zastępcy Prokuratora Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej, wnoszących o stwierdzenie ważności wyborów i ważności wyboru posłów:

I. Sąd Najwyższy stwierdził, że w żadnym z protestów nie został zakwestionowany wybór imiennie wskazanego posła, natomiast niektóre protesty — ze względu na rodzaj zarzutów lub wniosków — dotyczyły wszystkich posłów. W protestach zawierających kilka zarzutów każdy z nich traktowany był odrębnie.

II. Sąd Najwyższy przyjął sprawozdanie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 6 października 1993 r. z wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i uznał, że jego treść nie daje podstaw do zakwestionowania ważności wyborów oraz ważności wyboru posłów.

III. Sąd Najwyższy ocenił i podzielił rozstrzygnięcia w 43 sprawach o pozostawieniu protestów wyborczych bez dalszego biegu, gdyż zostały one wniesione po terminie przez osobę nieuprawnioną bądź też nie zawierały wskazania zarzutów w rozumieniu art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 28 maja 1993 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 45, poz. 205) lub dowodów na ich poparcie. W tej grupie spraw znalazły się też protesty wyborcze kwestionujące uregulowania Ordynacji wyborczej lub podnoszące zarzut jej sprzeczności z Konstytucją oraz protesty wyborcze, co do których przepisy Ordynacji wyborczej przewidywały możliwość wniesienia skargi lub odwołania do sądu lub do Państwowej Komisji Wyborczej przed dniem głosowania. Ponadto bez dalszego biegu pozostawiono protesty formułujące zarzut popełnienia innego przestępstwa niż przestępstwo przeciwko wyborom w rozumieniu art. 189 kodeksu karnego, jak również zarzuty dotyczące zdarzeń, które miały miejsce podczas kampanii wyborczej. Sąd Najwyższy nie podzielił natomiast sposobu rozstrzygnięcia w jednej sprawie, dotyczącej jednego głosu, lecz uznał, że gdyby nawet zarzut tego protestu był zasadny, nie miałoby to wpływu na wynik wyborów.

IV. Sąd Najwyższy podzielił także zawarte w 35 postanowieniach opinie stwierdzające, że zarzuty protestów są niezasadne:

1) z powodu przyjęcia w kilku protestach wyborczych wykładni art. 6 Ordynacji wyborczej uznającej, że nieprawidłowy jest podział mandatów dokonany w następstwie ustalonej przez Państwową Komisję Wyborczą interpretacji tego przepisu, eliminującej z podziału mandatów koalicję wyborczą — Katolicki Komitet Wyborczy „Ojczyzna” oraz partie polityczne, w szczególności Unię Polityki Realnej, których okręgowe listy kandydatów na posłów nie uzyskały 8% i 5% ważnie oddanych głosów w skali kraju. W tej kwestii Sąd Najwyższy uznał za trafne

poglądy wyrażone w opiniach, że obniżenie progów określonych w art. 3 ust. 1 i ust. 2 mogło nastąpić tylko wtedy, gdy listy żadnego komitetu wyborczego nie spełniły wymaganych warunków lub gdy spełniły je listy tylko jednego komitetu wyborczego. Pojęcie „komitet wyborczy” odnosi się przy tym zarówno do komitetów partii (organizacji politycznych, społecznych i komitetów tworzonych przez wyborców), jak i do komitetów wyborczych koalicji, gdyż w świetle art. 77 ust. 2 Ordynacji wyborczej między tymi komitetami nie ma różnic prawnych. Konstytucyjną zasadę proporcjonalności konkretyzuje ustawa — Ordynacja wyborcza do Sejmu, która ustanawia określone progi i wyznacza tym samym jej granice oraz treść;

2) z powodu nieudowodnienia zarzutów:

- sfalszowania wyników wyborów przez zastosowanie niewłaściwych metod obliczania głosów lub przez zaniżenie liczby głosów oddanych na jedną partię czy grupę partii,
- stosowania sprzecznych z Ordynacją wyborczą zasad uznawania głosów za nieważne,
- dopuszczenia do głosowania osób nieuprawnionych,
- wywierania nacisku na wyborcę, by głosował na określoną partię,
- uniemożliwienia udziału w wyborach osobom osadzonym w zakładzie karnym,
- naruszenia tajności głosowania,
- nieprawidłowej formy karty do głosowania,
- utrudniania lub uniemożliwiania pracy mężom zaufania i pełnomocnikom komitetów wyborczych;

3) z powodu niestwierdzenia naruszeń przepisów Ordynacji wyborczej polegających na:

- przyjętym sposobie przekazywania protokołów głosowania,
- niewydawaniu drugiej karty do głosowania w razie popełnienia przez wyborcę pomyłki.

V. Sąd Najwyższy uznał za prawidłowe postanowienia w 14 sprawach, wyrażające opinie, że zarzuty protestów były uzasadnione w całości lub w części, jednakże stwierdzone naruszenia Ordynacji wyborczej nie miały wpływu na wynik wyborów:

1) w 4 sprawach dotyczących naruszenia art. 96 Ordynacji wyborczej do Sejmu, polegającego na pozostawieniu na kartach do głosowania nazwisk osób, które w dniu wyborów nie były już kandydatami, bez dostatecznego poinformowania wyborców o tym fakcie. Podjęcie uchwały o skreśleniu nazwisk kandydatów z uwagi na wycofanie zgody na kandydowanie lub śmierć, gdy od daty skreślenia do dnia wyborów pozostało co najmniej 10 dni, powinno spowodować wydrukowanie aktualnych kart do głosowania. Jeżeli kart nie wydrukowano, należało sporządzić informację o nowym, prawidłowym brzmieniu karty poprzez odwzorowanie właściwych jej arkuszy z wykreślonymi nazwiskami kandydatów oraz o warunkach ważności głosu oddanego na tej karcie.

Niewystarczające było poprzestanie na wydrukowaniu i rozesłaniu obwieszczeń o skreśleniu nazwisk kandydatów. Sąd Najwyższy dokonał oględzin 37 539 kart do głosowania uznanych za nieważne w okręgach wyborczych nr 1 i nr 17. Okazało się, że 2658 wyborców oddało głosy na osoby nie będące już kandydatami, co skutkowało nieważnością tych głosów. Wskazuje to na nieskuteczność podjętych działań w celu poinformowania wyborców o skreśleniu nazwisk kandydatów. Stwierdzone uchybienie — ze względu na liczbę głosów z tej przyczyny nieważnych — nie miało jednak wpływu na wynik wyborów z uwagi na warunki konieczne do uzyskania mandatów przez poszczególne komitety wyborcze;

2) w pozostałych sprawach odnoszących się do jednostkowych naruszeń przepisów Ordynacji wyborczej do Sejmu, dotyczących:

- nieprawidłowego ustalania tożsamości wyborców,
- niepotwierdzenia podpisem otrzymania karty do głosowania,
- prowadzenia agitacji wyborczej w dniu głosowania na terenie budynku, w którym znajdował się lokal wyborczy,
- niepodpisania protokołu głosowania przez wszystkie osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej, obecne przy jego sporządzaniu,
- błędnego ustalenia liczby ważnie oddanych głosów na skutek bezpodstawnego uznania nieważności dwóch głosów lub zaliczenia głosu innemu kandydatowi z tej samej listy,
- podania do publicznej wiadomości wyników głosowania w kilku egzemplarzach niezgodnych między sobą,

- wprowadzenia do komputera niewłaściwych liczb dotyczących wydanych kart do głosowania, co jednakże zostało sprostowane.

Sąd Najwyższy podzielił wyrażone w tych sprawach opinie, że wskazane fakty nie miały wpływu na wynik wyborów, gdyż dotyczyły niewielkiej liczby głosów lub nie stwierdzono ich związku z wynikiem wyborów.

VI. Z przedstawionych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 5 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 84, poz. 426) i art. 128 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 maja 1993 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 45, poz. 205)

stwierdza ważność

wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej oraz ważność wyboru posłów wymienionych w obwieszczeniu Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 23 września 1993 r. o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 19 września 1993 r. (Monitor Polski Nr 50, poz. 470).

Przewodniczący: *Jan Wasilewski*
Prezes Sądu Najwyższego

Sędziowie Sądu Najwyższego: *Teresa Flemming-Kulesza, Józef Iwułski, Adam Józefowicz, Krzysztof Kolasiński, Jerzy Kwaśniewski, Janusz Łętowski, Maria Mańkowska, Walery Masewicz, Teresa Romer, Walerian Sanetra, Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Stefania Szymańska, Maria Tyszel*